

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismien torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

Tarkentavat kysymykset

Millaista sidosryhmäyhteistyötä tulisi tehdä toimeenpanon aikana (yhteistyötahot, yhteistyön muoto ja fokus)?

Rasismia eivät koe ainoastaan Suomeen hiljattain muuttaneet ihmiset tai uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvat ihmiset, vaan sitä kokevat lisäksi esimerkiksi romanit, saamelaiset, Suomeen adoptoidut ja ihmiset joiden toinen vanhempi on ulkomaalaistaustainen ja toinen suomensukuinen. Tuleekin muistaa, että rasismissa ei monesti ole kyse ihmisen tosiasiallisesta taustasta, vaan ennakkoluuloista ja oletuksista liittyen ihmisen ulkonäköön ja sitä kautta hänen taustaansa. Esimerkiksi Saharan eteläpuolisesta Afrikasta Suomeen muuttaneita voidaan ulkonäkönsä vuoksi monesti rodullistaa muslimeiksi, vaikka he olisivat esimerkiksi kristittyjä tai ateisteja. Näin ollen yhteistyötä tulisi tehdä kulttuuri- ja uskonto yhdistysten lisäksi järjestöjen kanssa, joiden kohderyhmään kuuluu näkyviin vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä. Tätä kohderyhmää tavoittavat etenkin antirasistiset järjestöt ja yhdistykset. Rasismia kokevien ihmisten turvaamiseksi kansalaisjärjestöt ja niiden rahoittaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Miten ja missä toimenpiteissä risteävän ja moniperusteisen syrjinnän torjuminen tulisi erityisesti huomioida?

Moninkertaiseen vähemmistöön kuuluvat henkilöt ovat erittäin haavoittuvassa asemassa. Etenkin sukupuoleen ja vammaisuuteen liittyvissä kysymyksissä tulisi vahvistaa antirasistista näkökulmaa ja osata huomioida paremmin ihmisryhmien erityispiirteitä ja tarpeita. Esimerkiksi rasismia kokeva vammaisen henkilö on suuremmassa vaarassa jäädä työmarkkinoiden ulkopuolelle, kuin rasismia kokeva vammaton henkilö. Kouluissa on esiintynyt lisäksi sukupuolittunutta ja rodullistavaa opinto-ohjausta, jossa etenkin muslimitaustaisia tyttöjä ja nuoria naisia on ohjattu hoiva-alalle heidän omista ammatillisista haaveista riippumatta. Syynä on käytetty esimerkiksi stereotypiaa muslimityttöjen luonnollisesta hoivavietistä.

Mitä sellaisia toimenpiteitä toimenpideohjelmasta puuttuu, joita valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon puitteissa pitäisi mielestäsi edistää?

Toimenpideohjelmassa on hyviä ehdotuksia rasismiin liittyvän tiedon lisäämiseksi, joka tulee ehdottomasti vaikuttamaan rasismien torjuntaan pitkällä aikavälillä. Rasismi on kuitenkin ehtinyt

vaikuttaa jo suuren ihmismäärän elämään, jopa ylisukupolvisesti, heikentäen sekä heidän mielenterveyttään että osallisuuden tunnetta yhteiskunnassa. Näin ollen toivoisin konkreettisia toimia, joilla edistää rasismia kokevien ihmisten mielenterveyttä. Meillä on tarjolla terapiapalveluita esimerkiksi pakolaistaustaisille ihmisille liittyen heidän traumaattisiin kokemuksiinsa lähtömaastaan, mutta meillä ei ole tarjolla riittävää osaamista käsitellä Suomessa koetun rasismin aiheuttamia traumoja. Yeesi ry:n Muudi-hanke edistää rasismia kokevien nuorten mielenterveyttä ja tasaa näin ollen nuorten mahdollisuuksia tasavertaiseen elämään ikätovereihinsa nähden. Meidän tulee siis panostaa ennaltaehkäisevään työhön, mutta huomioida myös se, kuinka paljon rasismi on jo ehtinyt vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin ja tarjota näille henkilöille riittävästi tukipalveluita.

Miten toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata?

Tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata säännöllisesti haastattelemalla kohderyhmää lähellä työskentelevien järjestöjen asiantuntijoita, mutta myös itse kohderyhmää. Olisi erittäin tärkeää, että haastatteluja järjestettäisiin nimenomaan rasismia kokeville ihmisille, koska heidän äänensä on tärkein heitä itseään koskevassa keskustelussa.

Muut kommentit

Tutkijatohtori Tuuli Kurki on tutkinut, että nuorten kokema rasismi on merkittävä este osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden kokemiselle. Rasismi vaikuttaa nuorten, heidän perheidensä ja kokonaisten yhteisöjen mahdollisuuksiin osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan mikä heikentää koettua yhteenkuuluvuutta yhteiskuntaan. Rasistiset asenteet ja ennakkoluulot voivat johtaa siihen, että rasismia kokevat nuoret ja heidän perheenjäsenensä kokevat olevansa suomalaisessa yhteiskunnassa ulkopuolisia, syrjittyjä ja toisarvoisia, mikä puolestaan lisää riskiä syrjäytymiseen ja mielenterveysongelmiin.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Grant Vanessa
Nuorten mielenterveysseura - Yeesi ry - Rasismin mielenterveysvaikutusten
asiantuntija Vanessa Grant/ Muudi-hanke